

Domači Prijatelji

Mesečnik za odjemalce
Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik V.

Predplačati se ne more.

1. oktobra 1908.

Skrbnim mamicam.

Prej.

priporočamo Vydrovo otroško moko za majhno poskušnjo. Začudite se! Zaupajte nam! Vydrova otroška moka je jako dobri izdelek. Iz sestavine anal. in užitninskega laboratorija češke tehnične visoke šole, koja je priložena vsakemu zavitku, je razvidno, da se pri tako nizki ceni, glede na konkurenčne izdelke, ne gre za nikako prevaro.

Sedaj.

Vpeljali smo jo v trgovino zato, da dokažemo, da se tudi za nizko ceno lahko da dobri izdelek, ako si seveda zna napraviti pot k razprodaji. Izpustili smo drago pločevinasto zamotanje, katero tudi škodi na teži vsebine. Z manjšimi zavitki po 24¹/₂ vin, najdemo pot tudi k manj premožnim družinam ako je li otrokom potrebno prihrane.

Otroku, kateremu se kmalu njega naravna hrana — materino mleko — odteguje, da bi se privadilo na druga jedila, ni ugodnejšega nadomestila nad Vydrovo otroško moko. Radi nizke cene se lahko v vsaki družini otročiču privošči to, kar mu prijati mora. Otrokom sploh. Tem, ki jim materina hrana primanjkuje in tudi bolnim.

Ljube mamice priporočajte nas!

Kemično mnenje o otroški moki izdelovani v Vydrovi tovarni == hranil v Pragi VIII. ==

H kemični analizi poslana otroška moka je prijetnega duha in sladkega okusa, v vodi se rada razmeša, brez da bi delala štruklje; tudi kadar se prevreje, ohrani svoj posebno prijetni duh in okus.

Po kemični sestavini odgovarja, kakor se vidi iz analize, vsem zahtevam, ki se stavljajo na otroške moke: izkazuje namreč pravo razmerje beljakovinskih tvarin (proteinov) k ogljohidratom, znatni odstotek tvarin raztopljivih, ki se skladajo vse iz hranilnih snovi — ogljohidratov — lahko prebavljivih; obseza prav neznatno množstvo staničine in tudi primerno majhen odstotek vode, mast moke ni žoltava ali kako drugače neizpremenjena tudi mineralnih snovi je dovoljna množina. Neobseza tvarin nežnemu otroškemu organizmu škodljivih, posebno je potrebno poudariti, da ni v njej nobenih kemičnih konzervovalnih primeskov.

Po strani kemični se toraj ne more tej moki ničesar prigovarjati.

Analiza:

Vlaga	3·79 ⁰ / ₀
pepela (mineralnih tvarin)	0·93 ⁰ / ₀
(v njem kremenskega kislika 0·02 ⁰ / ₀) masti	3·23 ⁰ / ₀
beljančevin (proteinov)	12·56 ⁰ / ₀
ogljohidratov	79·82 ⁰ / ₀
staničine	0·10 ⁰ / ₀
v vodi razpušljivih snovi	38·05 ⁰ / ₀
od tega je mlečnega sladkorja	12·66 ⁰ / ₀

PRAGA, 6. Februvarja 1908.

Analični in užitinski laborat. c. kr. češke tehnične visoke šole v Pragi.

Prof. Jos. Hanuš.

Predavanja gospoda profesorja Resnice na Vydrovski univerzi.

V isokospoštovani poslušalci, dame in gospodje! Vsled povabila Vydrove tovarne sem se odločil prirediti vrsto predavanj tudi za naše južne brate po Slovenskem. Začenjam. Svoja razmotrivanja bom utemeljeval s strogo znanstvenimi dokazi, kakor se drugače niti pričakovati ne more od moža, ki se je v svojem poklicu, lahko rečem, proslavil. Znanje v mojo učenost Vam potrdi tudi moja slika, ki jo je dala zgotoviti Vydrova tovarna za večni spomin vsem Vydrovčanom.

Predaval bom, ali ne le učeno, ampak tudi stvarno ter prosim zato za Vašo posebno pozornost. Največja zahvala mojega truda mi bo novica, da so moja razmotrivanja našla tako imeniten odziv, da ste obsuli Vydrovo tovarno s tolikimi naročili, da se mesec dni niti ganiti ni mogla. Naj delajo, ko jim je toliko ležeče na tem! Tudi

v širšem interesu si ne moremo želeti boljšega. Vydrova tovarna je podjetje češko a Čehi so od nekdaj ne le z besedo, ampak tudi z dejanji kazali svoje simpatije Slovencem. A roka roko umiva. Sedanja doba je doba bojev na vseh poljih tudi na narodnogospodarskem polju. In bolje je tudi za Vas, velečenjeni poslušalci, bolje je pravim, da se jača podjetje prijateljskega naroda, kakor podjetja tujcev, posebno, če se to ne zgodi brez Vaše lastne koristi.

Prešla je doba praznega narodnostnega pozivanja podporovati podvzeta le zato, ker so slovenska ali slovanska. Izdelek sam pridobi si s svojo kakovostjo mesto, ki mu po pravici pripada. Ako je dobri, zmaga na celi črti, ako je slab, propade. Minula so gesla, naj se daje lastnim proizvodom prednost pred tujimi, ako se skrivajo za gesli slabše izdelki. Ali zakaj se ne bi dala prednost slovanskim izdelkom, ako so isto tako dobri, kakor tuji ali še celo boljši?

In ker so Vydrovi proizvodi izvrstni, zato je kaj razumljiv hitri porast tovarne. S kako lepo pripravnostjo so jih uvajali svestni naši ljudje v svoje domačnosti.

Priznali bodete, gospe in gospodje, da ta češka in slovanska samosvest čim dalje tem bolj raste. Ni to od moje strani poklon Vam, cenjene gospodinje, ali le konstatiranje resnice.

Časi so minuli, ko slovanski podvzetnik niti poskusil ni tekmovati v tem odboru s tujino, dobro vedoč, da se mu bo desetkrat na dan očitala inferiornost. Da se mora še le učiti, da ne bo ničesar dosegel, ker so importovani izdelki bili že zgolj zato, kakor puncirani, ker so bili tuji. Tempora mutantur, časi se spreminjajo! S svestnostjo naših gospodinj raste tudi potencia našega slovanskega narodnega gospodarstva ali dru-

gače povedano z našim slovanskim denarjem, raste tudi naša moralna tehtnica med narodi. To pro domo sua govorim le o domačih, kuhinjskih potrebah, torej le o neznanth uporabi vseh daljših potrebbčin pojedinca in celote. Usta so sicer majhna ali tekem let pojedjo veliko ali to velja tudi za vse ostalo, kar rodbina, občina in država vporabi. Pri malemu se mora začeti.

A v malem smo tu toraj v začetku vsega dobrega. V kuhinji. V Vašem kraljestvu, cenjene gospodinje. Vaša apsolutna vlada odločuje, kaj je oskrbeti, da bi bilj kralj Vašega vladarstva, prozaično gospod glavavar rodbine, zadovoljjen s poljem Vaše najživahnejše činosti, z dobro kuhinjo. To je magnet, ki je že mnoge domišljave mladence privedel pod jarem naj-srečnejšega zakona. Razume se v drugem redu, ker spodobi se, mile gospe, da postavim Vašo ljubeznjivost vsekakor na prvo mesto.

Torej po svetem čustvu ljubezni k Vam in k Vašim večjim in manjim Vydrovcem, takoj vsakdanje k stvaram, ki so preveč postranske in preveč važne, da ne bi igrale v življenju eno najznamenitejših ulog. Koliko sreče se je razbilo, koliko vroče željenega blagostanja je utonilo tam, kjer je poleg ljubeče žene in matere manjkala tudi roka dobre kuharice!

Apropos, gospodje se smehljajo. Izvolite me razumeti, jaz mislim združnje teh lastnosti v eni in isti osebi. Dobra žena mora biti tudi dobra kuharica. Tudi kuharica eminentno narodnostna. Zelo bi se morali pokoriti, cenjeni gospodje, ako bi Vam pripravila kulinarski užitek, obed, severonemška kuharica, angležka ali celo zastopnica kterege prekocean-skega naroda. Drugi kraji, druge navade. Moje skušnje, čeprav ne posebno obsežne, so me že marsičemu naučile. Nič čudnega ni goska z medenico ali kolači s pocukrano čebulo, ki vam jih postavijo na kakšem daljšem potovanju na mizo. Posebno dobre za želodec take premene niso.

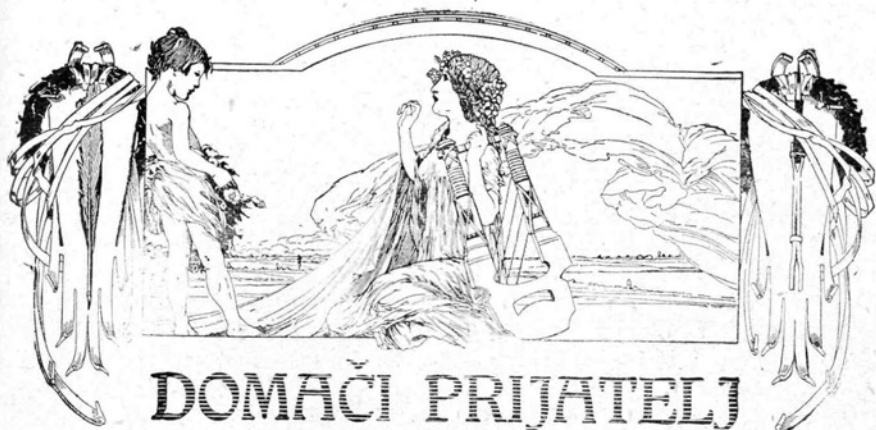
Način našega življenja zahteva čisto posebnih jedil in pijač in izdelki Vydrove tovarne odgovarjajo temu načinu povsem. Poglejmo si pojedine izdelke. nekoliko natančneje in veselilo me bo ako bodete sledili moji razkladi z razumevanjem.

Predvsem zahtevam zaupanje. Nezaupanje prežene se najlažje s poskušnjo kteregekoli proizvoda in vsak predsodek bo izginil sam od sebe. Z dobro pripravo natančno po navodilu zmagala bo zdrava sodba nad vsakim nepoverjenjem in to bo krona mojega truda in mojega dela . . .

Najprej popolno zadovoljstvo cenjenega kupca a potem še le njegov denar, to je bilo in ostane geslo Vydrove tovarne. Ne le pridobiti si konsumente, ampak tudi obdržati zveste in zadovoljne odjemalce, to je bila njena deviza in njena zmaga.

Drage gospodinje in tudi Vi, cenjemi gospodje! S svojim uvodom sem zašel nekoliko daleč. Ali verjemite mi, da Vam bom povedal vedno le to, kar se mora reči.

Vydrove juhne konzerve! Pardon, da je že kasno? Da, prav imate. Toraj drugič. Ali danes le še par besed: Vydrove juhne konzerve so v resnici take, da bi jih morala imeti vsaka gospodinja v svoji skrambi v blagor svojega moža in svoje rodbine. Izvrstna juhica grahova, lečna, gobova, nudlova in rižova. Manifik, vsega skupaj v celih petih minutah pripravljena. Pol kilograma vsake le 1 K 50 vin. Naročite, da Vam jo prilože k drugim stvaram, poskusite jo in drugič se bomo pogovorili o uspehu. Klanjam se!

DOMAČI PRIJATELJ

LETNIK V.

PRAGI, 1. OKTOBRA 1908.

STEV. 10.

UNILIJ:

PRIJATELJU.

Mislil si v godnji mladosti,
da bode življenje — poljana
s solncem blestečim zalita
s toplimi žarki pretkana.

Mislil zasesti si vranca
in jahati v daljo vabečo
da kot zmagalec ponosen
jasno dosegel bi srečo. —

Pa si se varal v mladosti:
Življenja pot — gre skoz lesove,
v njih peketale ne bodo
tvojega vranca podkove.

Sam se boril boš skoz trnje
in vbadal se boš kot izgnanec,
v polju mladosti pa blodil
sam bo ponos tvoj — tvoj vranec.

VASILJ ŠTEFANIK:

NOVICA.

Po vasi se je razletela novica, da je Matej Lečuj vtopil v reki svojo hčerko. Hotel je utopiti tudi starejšo ali ta se mu je izprosila. Odkar mu je umrla žena je bil v veliki bedi. Ni vedel kaj bi počel z otroci. Nobena ga ni hotela vzeti, ker ko bi bila le otroka ali bila je tudi beda in pomanjkanje. Cele dve leti se je mučil Matej z drobnimi otroci. Nihče ni vedel kako živi in kaj dela, komaj najbližji so sedje. A ti so pripovedovali, da ni Matej skoro celo zimo kuril v koči in da je prezimoval z dekleti na peči.

A zdaj je govorila o njem cela vas. Prišel je v podvečer domov in našel je deklici na peči.

„Tata, jesti hočevi,“ je rekla starejša, Hanca.

„Mene pojejti, kaj naj vama dam za jesti? Tukaj imati kruha, natlačiti se ga!“

In dal jima je košček kruha in deklici ste se vrgli na kruh, kakor dva lačna psa na golo kost.

„Rodila vaji je in pustila meni na vratu; zemlja jo naj izvrže! In smrt nekje hodi, da bi vsaj vaji dve polomila aji k vama ne pride! Te bajte bi se še smrt ustrašila!“

Dekletci nisti poslušali očetovih besed, kajti tako je bilo vsak dan in navadili ste se temu. Jeli ste na peči kruh a pogledati na nji je bilo grozno in milo. Bog ve kako so se te drobne kostice držale skupaj? Samo štiri črne oči, so bile žive in velike. In zdelo se je, da so te štiri oči težke, kakor svinec in da bi ostalo telo odnesel veter, kakor perje, če ne bi bilo teh štirih oči. A zdaj ko ste jedli suhi kruh, se je zdelo, kakor da bodo koščice v obrazu popokale.

Matej je gledal na nji iz klopi in nehote si je pomislil: „mrlič!“ in tako se je vstrašil, da ga je oblil pot. Bilo mu je, kakor da mu je nekdo položil težak kamen na prsa. Dekleti sta grizli kruh a on je padel na zemljo in je molil, toda neprenehoma ga je nekaj vleklo, da bi pogledal na nji in si pomislil: „mrlič!“

Nekoliko dni sem se je bal Matej sedeti v bajti, vedno je hodil okrog sosedov in ti so si pripovedovali, da mu je hudo in da se jako muči. Potemnel je in oči so mu zapadle tako globoko, da niso takorekoč nič več gledale na svet, ampak le na ta kamen, ki mu je dušil prsa.

Nekega večera je prišel Matej v bajto, skuhal je otrokoma krompir, osolil ga je in vrgel jima ga gori na peč, da bi ga jedli. Ko ste se najedli, rekel jima je:

„Pojditi doli s peči, da pojdemo nekam v vas.“

Dekleti ste zlezli s peči. Matej je navlekel na nje nekakšne cape, vzal manjšo, Dorko v naročje, drugo, Hanco, prijel za roko in odšel z njima iz bajte. Dolgo je šel po lokah in vstavil se na bregu. V mesečini razprostirala se je po dolini reka, kakor veliki pramen tekočega srebra. Matej se je zdrznil, zakaj leskeča reka ga je zgrozila in kamen na prsih je postal težji. Zadihal se je in komaj je udržal malo Dorko na roki.

Spustili so se doli, k reki. Mateju so peli zobje, da se je nesel glas po lokah in čutil je v prsih dolg ognjen trak, ki ga je pekeli v srcu in v glavi. Že blizu reke ni mogel iti več počasi, spustil je Hanco in stekel doli. Tekla je za njim. Matej je hitro vzdignil Dorko v zrak in jo z vso silo vrgel v vodo.

— Postalo mu je laglje in hitro je rekel:

„Povedal bom gospodi, da ni bilo druge pomoči več! ni bilo niti kaj jesti, niti s čim zakuriti v bajti, niti za oprati kaj, niti s česa omiti si obraz in ničesar družega! Kazen bom sprejel, kajti skrivil sem; tudi na vislice pojdem, če bo treba!“

Poleg njega je stala Hanca in govorila je ravno tako hitro:
„Tata, ne utopite me, ne utopite me, ne utopite me!“

„Ker torej prosiš, te ne bom, ali bilo bi ti boljše in meni je to vse eno viseti za eno ali za dve. Od majhnega boš v bedi, potem pojdeš za dojiljo k židom in zopet bodeš v bedi. Kakor hočeš!“

„Ne utopite me, ne utopite!“

„Ne, ne, ne bom ali Dorki je lepše, kakor bo tebi. Vrni se torej nazaj v vas a jaz se grem naznanit. Glej, pojdi po tej stezici vedno naprej, naprej na breg in ko prideš k prvi bajti, pojdi notri in reci, da je tako in tako, tata me je hotel utopiti, ali jaz sem se izprosila in prišla sem k vam, da me pustite pri vas čez noč. In jutri jim reci, naj te vzamejo v službo k otrocim. Nu, pojdi zdaj, noč je!“

In Hanca je šla.

„Hanca, Hanca, tukaj imaš palico. Če bi te napadel pes, bi te raztrgal a tako s palico se mu lahko ubraniš.“

Hanca je vzela palico in je odšla po lokah.

Matej si je slekel čevlje, da bi prešel reko, zakaj tukaj je šla pot k mestu. Že je vstopil v vodo ali zdrznil se je.

„V imenu očeta in sina in svetega duha amen. Oče naš, ki si v nebesih . . .“

Vrnil se je in šel k mostu.

FILEMON:

GAZELA NEODKRITE LJUBEZNI.

Da me ljubi, da ji bije mlado srce zame, —
jaz ne vem.
Da je rada, če jo prav pogosto vjame
moj pogled — pa dobro vem.
Da smehlja se ona rada,
Da vzdigujejo se njena grudi mlada —
tudi vem.
Če vzdigujeta se njeni grudi nežni
In smehlja se srce njeno iz ljubezni —
prav ne vem.
Če pogledam rad v očke plave
Očke plave, ljubke in sanjave? —
jaz le vem —
Toda moja ljuba, mala Santa, čuj me zdaj:
— Bratec tvoj me prosil je — da naj
ti tega ne povem.

ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK:

IVO IN NJEGOVA ŽENA.

Ko se sprejeli njegovi znanci tisto belo elegantno karto, s katero jim je naznamil, da se je tega in tega dne poročil z bivšo gospodično Cirilo Ahčin, so se vsi jako začudili.

Zdelo se jim je, da nima nihče tako malo talenta za zakonskega moža, kakor ta učitelj Ivo Žagar. A gotovo ni bilo v celi deželi tako imenitnega, veselega in ljubeznjiveza tovariša, kakor je bil Ivo. Bil je že precej čez trideset let star a šaljiv, duhovit in nikdar slabe volje. Kadar so bili njegovi prijatelji in znanci, oženjeni in neoženjeni, nejevoljni in jezni na življenje, žalostni nad neuspehi svojih želj in potrti od vsakdanjih skrbi, prišli so po Ivana in pri kozarcu vina so se čez uro ali dve od srca smejali njegovim napitnicam, ironičnim, dobrodušnim, fantastičnim in tako zabavnim, da je prešla hipoma vsa slaba volja. In kako duhovit je bil! Znal je za vse literarne intrige, prečital je vse znamenitejšje knjige domače in tuje in kadar je popil par kozarcev vina, so se utrinjale duhovite opazke, sjajne šale, imenitni citati in lastne presenetljive improvizacije v tako čudovitej meri, da bi ga bil zavidal najglasovitejši bečki feljtonist in najelegantnejši pariški causer za to neizcrpljivo bogastvo. Nikoli ni bilo pusto v njegovi družbi. Prišel je k njemu prijatelj, razdražen ali užaljen, sentimentalen ali melanholičen in poslušal je potrpežljivo kaj mu je in kaj se pritožuje ali čez pol ure že je vzel Ivo vajeti v roke in vozila sta s prijateljem v tisto vabljivo deželo veselja in brezskrbnosti, smeha in humorja, ki je bila posebna in vedna last našega Ivana.

Drugi so se spreminjali tekom let, on je ostal isti Ivo, vedno enako veselega duha. In navdušen za vse, pristopen za vse. Če si bil zaljubljen, dobro, Ivo je bil navdušen za ljubezen, deklamiral je sentimentalne pesmice vseh mogočih evropskih narodov — in deklamirati je znal, kakor nihče drugi. Če si hotel napisati članek, Ivo ti je dal najboljši nasvet, če si moral delati izpite, Ivo se je zanimal za izpite. Po cele noči je bodil okrog po kavarnah, sprehajal se je po mesečnih parkih, pil bo beznicah in spremljeval prijatelje po ulicah gor in dol šestajoč do rdeče jutranje zore.

In učitelj je bil, nadarjen in vešč, da so bili njegovi razredi najboljši na zavodu. To je bilo prav za prav čudo. Ni bilo namreč tako redko, da je prišel zaspan v šolo, da ga je bolela glava in parkrat v četrletju je sploh izostal. Prijatelji so ga imeli tako radi in navadil se je na noč, na nočno posedanje po gostinah, na šetanje, po temnih, praznih ulicah in če je šel pred polnočjo spat prevzel ga je tak nemir, da je zastonj stiskal oči in

čakal spanca. Sploh je bilo redkokdaj, da je bil sam zvečer. Danes ga je iskal ta, drugi dan drugi prijatelj, včeraj je bil z Vincetom na ciganski glasbi v pivovarni, za pojutršnjem ga je povabil Riša v Turško kavarno na črno kavo in sladke likerje.

Tako je šlo to iz leta v leto. Ivo je ostal enako duhovit, enako zabaven, enako lahkomišljen. Vedno v denarnih stiskah a vendar dobre volje in brez skrbi, s cigareto v ustih, elegantno oblečen, vedno pripravljen na šale, na debate, na zabavo. Včasih, ali le redkokdaj, je napisal kratek duhovit članek za kakšen časopis, parkrat na leto je predaval v raznih klubih ali deklamiral na zabavah. njegovo ime je bilo znano in čeravno je vsak vedel, da je nezanesljiv, je vendar zaradi svoje originalnosti in inteligence vzbujal vseobče priznanje. Znanca, a imel jih je mnogo, je včasih nagovoril za par cigaret, za čašo vina, za kavo v kavarni, ali za posojilo od pa kron, ktere ga ni vračal nikdar. To je bil davek, ki so mu ga plačali za njegovo vedno dobro voljo, za njegovo veselo in ljubeznjivo šaljivost in za ono čudno in nedosegljivo zmožnost, vsakega razvedriti in zabavati.

Njegovi prijatelji so se večinoma že oženili, postali so resnejši in so se redkejšje udeleževali veselih nočij. Ali ker jih je bilo mnogo, ni manjkalo Ivu družbe. Njegovi prijatelji so enkrat na teden, parkrat na mesec zaplavali po gostilnah in kavarnah, ubijali noč veselo z anekdotami in nepotrebnimi, duhovitimi debatami, pili in pušili in še le v rano jutro odpirali malo trudni in zaspani sicer ali trezni in zadovoljni s prečuto nočjo, vezna vrata svojih stanovanj. Ivo pa je od trideset nočij v mesecu prečul gotovo petindvajset in z leti se je dogajalo vedno pogostejše, da ga je našel beli dan še v gostilni ali kavarni spečega na fotelju ali ležečega na klopi. Kadar se je umil in preoblekel, se mu sicer ni poznalo, kje je spal in njegovi uspehi v šoli so bili sjajni, kakor prej ali kljub temu ni posebno priporočljivo za učitelja, ako ga vidijo kolege, predpostavljene in stariši njegovih učencev nekoliko prevesele vinske volje.

Sestra, pri kateri je stanoval in ki je bila omožena z bančnim uradnikom, mu je večkrat prigovarjala naj pazi nase, naj se ne uničuje. In tudi svak mu je ne enkrat rekel, naj ne riskira tako lahkomišljeno svoje sreče in svoje bodočnosti. Sestra je mislila, da bi bilo dobro zanj, da se oženi in neke počitnice ga je seznanila, z mlado precej premožno vdovo, Dunajčanko, ki je bila na obiskih pri neki njeni prijateljici. Mladi vdovi se je Ivo dopadel, kakor skoro vsakemu človeku, ki je prišel z njim v dotiko. In Ivo, vedno pripravljen na kratkotrajne ljubezenske dogodbice in zelo dostopen lepim očem in rdečim ustnicam, se je prav rad zapletel v galantno afero, ki je končala celo z oficijelnimi zarokami. Vdova je odpotovala v jeseni nazaj na Dunaj in on ji je pisal par lepih in duhovitih pisem, ki so bili naravnost literarni in godni za tisk. Če so ga prilatelji v teh mesecih vprašali zakaj nič ne piše, odgovoril je s smehom, da piše „pisma idealnega

zaročnika“ in da mu je čisto žal, da jih ne more objaviti v kakšnem leposlovnem listu, ker jih piše ravno tako vestno, kakor bi pisal kakšno črtico ali novelico.

O Božiču je šel obiskat svojo zaročnico na cesarski Dunaj. Božični večer so preživeli v velikem prijateljstvu s celo njeno rodbino in tete in strici so bili zadovoljni, da vzame njihova „Fini“ tega učiteljička ki ima manj, kakor cerkvena miš a je zato kratkočasen in dovtipen, kakor dvajset dunajskih humoristov skupaj vzeto. Vdovica Fini je dala svojemu zaročniku zlato uro z verižico in dvestokron za božičnico. A Ivo je še tisti večer namesto v hotel odšel študirat veselo dunajsko življenje in se je vrnil še le čez dve noči in dva dni v naročje svoje zaročnice. Zamera je bila velika ali Ivo jo je premagal za točno petindvajset minut. In tudi ta rekord je dokaz za nepremagljivi in ljubeznjivi temperament tega nepoboljšljivega veseljakoviča.

Vrnil se je nazaj na jug in od dneva do dneva je bolj temeljito pozabljal na dunajsko zaročnico. V počitnicah, ko je imela biti poroka, je odpisal, da se ne bo oženil, naj ne zameri.

Vdova je bila huda in razžaljena. In ker ni bila tako plemenitega in dobrotljivega srca, da bi s ponosno in dostojanstveno pozo sprejela to izdajo, zahtevala je, naj ji Ivo vrne zlato uro, verižico in stotak, ker ona ni vajena puščati take spomine ljudem, ki jo ne znajo ceniti. Ivo je stotak še v Beču zapravil in ura z verižico je ležala v zastavarni, zato se ni mogel odzvati vdovičini želji a ta, bolj energična, kakor bi kdo sodil po njenem imenu in njenih očeh, ga je tožila.

Tako so se razdrle te zaroke in Ivo se je ženitve ogibal še bolj, kakor poprej. A v slavo svoje svobode, je tudi pil bolj, kakor prej in ljubil noč s kavarnskimi blagajničarkami, z mesečino, s cigansko glasbo in poetičnimi pogovori še bolj navdušeno in zvesto, kakor prejšne čase. V tej dobi je bil najboljši, najvtipnejši, najsočutnejši prijatelj. Če je znancu odpotovala žena, on je z njim do bele zore preganjal dolgčas ob pivu in čaju in likerjih. Če je bila kakšna valeta, on je držal do zadnjega konca, v žalosti in v veselju je vstrajno delal družbo svojim prijateljem od osmih zvečer do šestih zjutraj.

Toda mnenje šolskega voditelja, mnenje treznih filistrov, mu je postajalo vedno neprijaznejše. Že so ga izdajali prijatelji. Do polnoči, do dveh, do treh zjutraj je še imel tovariše ali, ko se mu je začel plesti jezik, ko je začel peti ali prepirati se, izginiti so prijatelji in prepustili so ga natakarnem in osodi. Nihče ni pazil da ne sede zjutraj ob pol osmih h kavarniškem oknu, na oni strani, kjer ga je videl lahko vsak. Zvečer so ljubili njegovo družbo, ali ko je pomaknil klobuk v tilnik, so se zgubili znanci, kakor kafa. Ta ali oni mu je pač rekel drugi dan: „Slišiš, pazi! Včeraj si bil pijan in kadar si pijan si dolgočasen in siten!“ Ali tak svet ni pomagal. Kadar je bilo milemu prijatelju pusto v duši, prišel je zvečer ponj in ga vzel s seboj.

„Jaz plačam“, je rekel oblastno in pristavil: „Ali nikar se ne napij, tega nimam rad!“ Toda, ker je Ivo že prejšnje večere kratkočasil druge svoje prijatelje, ga je imel že o polnoči toliko pod kapo, da ni bil več za meščansko družbo. Prijatelj je plačal stroške večera do polnoči in odšel domu spat, Ivo pa je začel svoje gostovanje po vseh predmestnih krčmah in zakotnih kavarnicah. Od sedmih do pol osmih je popil pol duceta črnih kav in odšel v šolo.

Par tednov, par meserev, celo leto je trajalo to. Zaradi njegovih duhovitih pedagoških člankov, zaradi njegovih melanholičnih in substilnih črtic, so mu gledali skozi prate, Ali končno dve, tri razpravice na leto in poldruga črtica, to ni zadostavalo za usmiljen plašč njegovi nekoliko prepogosti originalnosti in nekega dne je bil prestavljen v hribovsko zakotje, šest ur od železnice.

Prijatelji so mu priredili oprostni večer, izrekli so skoro ducet ogorčenih in navdušenih govorov in Ivo je v slovo odprl zatvornice celi svoji duhovitosti. Bil je sijajen, nedosegljiv, imeniten. Ženij v govorih, debatah in zabavi.

Odšel je in resnici na ljubo bodi povedano, da ga je pogrešalo popolnoma odkritosrčno štiri ducete prijateljev. Večerni sestanki so bili pusti, posedanje po gostilnah in kavarnah banalno in dolgočasno. Nobene vtipnosti, prisrčnega veselja, nobene duha več ni bilo v teh „zabavah“.

Pogrešali so ga in jezili so se nanj, da ni bil opreznejši.

„Sam je kriv, kar je preveč je preveč! Neodpustljivo je, kaj je počel. Škoda zanj ali pokora je zaslužena.“

Ivo je v oddaljenem gorskem zakotju našel nove prijatelje. Sploh je bilo to tako, da je vsak postal njegov prijatelj, kdor je izpil dve čaše vina v njegovi družbi. Z vsakim se je pobratil in vsak je rekel: „Ta Ivo, ta je! Jaz ga imam rad, samo če ne bi delal neumnosti. Duhovit in nadarjen, človek ga rad posluša, ampak življenje je resno. Jaz se čudim, da ima čas in da izdrži to. Vsak večer in vsako noč, to ni malenkost!“

Pisal ni nič. Enkrat, dvakrat sestri, in par zalepk tistim prijateljem, ki so skupaj z njim imeli menjice z medsebojnimi podpisami. Pisal je, da je pusto na deželi, da še za čitanje nima volje in da piše vsak teden poetična in anonimna pisma hčerki nekega gozdnega svetnika, ki je po njegovem mnenju najlepša ženska v Evropi.

Od drugih strani se je slišalo, da dragi Ivo pije, kakor prej, da sicer ne spi več na biljardih, ker v njegovem novem bivališču ni kavaren, pač pa da spi večkrat po klopeh tiste čitalniške sobe, ki je namenjena ga kmete in voznike.

In zopet so se jezili prijatelji v glavnem mestu.

„Če bo tako delal, ga ne bo nikdar več nazaj.“

„Pa če bi že pil! Naj pije! Sod vína naj si kupi in naj pije

kolikor hoče. Ampak doma. Kaj se mu je treba nastavlјati po javnih lokalih, da se vsak škandalizira nad njim.

Tako so govorili prijatelji in prav so imeli.

Zopet je preteklo leto in pred počitnicami so dobili prijatelji tisto osodepolno poročno karto, s katero jim je naznanil, da je združil svojo osodo z osodo neke gosposdične Cirile.

Nihče ni vedel kdo je ta Cirila a Ivo ni pisal nič, le sestri karto, da jo misli čez par tednov obiskati in pokazati ji svojo ženo. Prijatelji so po raznih ovinkih poizvedeli, da je ta Cirila najstarejša hčerka oudotnega poštarja, ki je imel ob enem tudi večje posestvo in da ima še devet sestra. Vsak se je zasmejal, ko je slišal to vest. Deset sestra, — to je cela kompanija! To je nevarnost, nesreča, smešnost.

„On je bil vedno ženskar, zato si je zbral tako družino,“ so vtipkovali.

„Vjeli so ga,“ so rekli drugi.

„Ko bi bil vsaj najmlajšo vzel a ne nastarejšo“ je vzdihnil eden, ki je bil deset let mlajši od svoji žene.

„Najmlajša je stara deset mesecev“, je rekel tisti ki je prvi prinesel novico o novem sorodništvu Ivanovem. In glasen smeh je bil odgovor.

„Škoda zanj,“ je menil nekdo drugi, „Ivo ni za zakon. On ne bo več Ivo. Žena ga bo uničila.“

Vsi so komaj pričakovali počitnic.

In nekega dne, brez naznanila, je prišel Ivo s svojo ženo v glavno mesto. Za deželanko, ki ni bila še nikoli v večjem mestu in ki je v malem trgu dobila malo skromne šolske nabrazbe, za deželanko torej, je bila prav elegantna. Lepa ni bila, njeno lice je bilo že odcvetelo, čeravno je imela komaj štiriindvajset let. Ali njene oči, njeno čelo, črta obrv, profil, vse to je imelo plemenite poteze. V glasu in v izrazu očeh, je bilo nekaj, kar je govorilo o trpkosti in o solzah. Na prvi pogled je bila vesele narave ali nekoliko nervozna.

Ivo jo je pokazal prijateljem in nekterim je bila všeč, drugim zopet ne in skoro vsi so prerokovali, da je Ivu, onemu brezskrbnemu, vtipnemu, sijajnemu Ivu odzvonilo.

„Postal bo pater familias, ali pa pijanec,“ je trdil nekdo.

„Ona ga ne bo znala vkrotiti na način, ki bi štedil njegovo individualnost. Pristrigla mu bo peruti ali tako, da bo le še zapeček.“

Ona je sprva nekoliko v zadregi hodila s svojim možem po vizitah, ali kmalu se je znašla in pripovedovala je na živahen in prijeten način o svojih sestrah, o svoji mladosti in o prvih mesecih svojega zakona z Ivom. In ko so slišali njeno povest, so pojмили, da njeno lice ni več nežno in cvetoče.

„Doma sem imela zelo mnogo dela,“ je pripovedovala. „Moj oče je že komoten, rad poseđi, rad malo pogleda zunaj po naših poljih, na pristavi ali v gozdu, pa sem jaz opravljala, kar

je bilo pisarniškega posla na pošti. Mati je bolehnna in slaba in se ne more brigati mnogo za gospodarstvo. Tako sem morala vedno sama kuhati in ukazovati deklam, da so vedele, kaj imajo delati v hlevu in zunaj. Moje sestre so vse mlajše od mene. Jaz sem jim kakor druga mati. A zadne tri, najmlajše, te sem jaz odgojila. Mati se jih je komaj dotaknila, po noči so spale v moji sobi. To ni malenkost.

In nasmehnila se je ter nadaljevala:

„Kljub temu je bilo veselo pri nas in meni se je zdelo življenje lepo. Naša vas ni velika, dve uri od trga in malo družčine se dobi v okolici. Ampak природа je divna in jaz sem bila od nekdanj taka, da mi je pogled na lep vodopad na primer milejša zabava, kakor ples ali nov klobuk ali kaj podobnega. Moj oče je bil zaradi mene večkrat v skrbeh. Sklenil je, da ne sme niti ena od nas ostati stara devica a jaz sem kazala talent za to, ker mi ni bil noben snubec všeč, od vseh kolikor jih je oče tekom let pripeljal v našo hišo. Dve sestri, mlajši od mene ste se omožili a jaz sem bila izbirčna in nisem marala nikogar. Oče je rekel, da sem prevzetna in da zastonj čakam na grofa. Nu prišel je tudi moj „grof“. Na neki veselici v trgu sem zpoznala Ivana in zanimal me je, kakor zanima vsakega. Nisem več tako mlada in zato sem dobro videla ne le njegovo duhovitost, njegov bleščeči temperament, njegovo zapeljivo osebo, — videla sem tudi senc, videla sem, da pije — a to, verjemite mi, je velika in boleča napaka. Nu, dopal se mi je in očetu sem rekla, ko me je hotel seznanjati z neko novo „partijo,“ da ne maram za nikogar ali da bi, ako bi se že možila, vzela le Ivana.

Moj oče je prijel stvar v roke. Ne vem, če se je Ivan posebno dobrovoljno zaljubil v mene. Mislim, da ni mislil na to, ko je prvič prišel k nam na posebno povabilo mojega očeta. Ali, ko je bil pri nas, je bila lahka stvar, zbuditi v njem malo simpatije za me. Nisem neumna, imam dobro in veselo srce in domišljam si, da je to vsekakor toliko vredno, kakor lepa, cvetoča koža in rdeče polne ustnice. Zeno besedo, prepričana sem bila, da je Ivo lahko ponosen, da ga ljubim, četudi sem odkritosrčno želela, da me ljubi tudi on. In prišlo je, da me je vprašal, če hočem biti njegova žena. Rekla sem mu, da rada ali da sovražim pijančevanje in ponočevanje. Če hoče postati drugačen, dobro, ali če ne more nehati vina, 'je boljše, da mi pove odkritosrčno. On je dejal, da me ima dovolj rad, da spremeni svoje navade in razvade. Dva meseca sva bila zaročena in cel ta čas ni niti enkrat pil čez mero.“

„In zdaj?“ je vprašal nek indiskretnož.

Ivanova žena je zardela in povescila oči. Njene ustnice so se bolestno zategnile.

„Kako stanovanje imate zdaj?“ je vprašala neka gospa Cirilo, ko je zapazila njen mučni molk.

„Midva stanujeva v svoji hišici“, je rekla ona. „Ivan bode v jeseni služboval v trgu. Sicer je to malo večja vas in daleč od železnice, ampak boljše je vendar, kakor vas, kjer je bil doslej. Zunaj trga, kakšnih dvajset minut, stoji na samoti lepa hišica z velikim vrtom. Za hišo, ki je zidana kakor kakšna vila z balkoni in verando, teče potok, in na dvorišču je hlev. Vse to in kravico, dva prašička in mnogo kokošij in rac nama je dal moj oče. Miren in lep dom je to, iz oken vidiva okrog po hribih in v trg a vrt je senčnat poln sadnega drevja, rož in gredic s sočivjem. Čebele imava in po dvorišču capa čez štirideset piščancev. Jaz sem se pobrigala za rože po oknih, Iva je preskrbel psa in mačko, tudi par ptičev ima. Rada imam to posestvece, to hišico in zdi se mi, kakor da bi bila vstvarjena za srečo.“

„O gotovo bodete srečni!“ je rekel nekdo.

„Upam“, je dejala ona. „Ali bojim se vas, njegovih prijateljev.“

Začudili so se.

„Kako to mislite, povejte!“

„Vem da mi bodete zameravali, vem da bodete obsojali mojo odkritosrčnost — ali vseeno, Meni se vedno čudno zdi, kadar vidim da si misli Ivan, koliko ima prijateljev in še bolj se čudim, kadar se oni imenujejo tako.“

„Prijateljstvo — kaj je prijateljstvo zabava?! Jaz pravim, da nima Ivan nobenega prijatelja in da mu nihče od vas, gospoda, — oprostite, da to povem, ampak resnica je — ni prijatelj. Kadarkoli jo prišel v teku teh treh mesecev, kar sva poročena s svojimi prijatelji skupaj, vselej me je žalil in zanemarjal in jokala sem ter se čutila nesrečno. Prišli so prijatelji zvečer ponj, odšel je ž njimi in prišel je drugi dan proti jutru vinjen domov, bled, prepaden in bolan. Resničen prijatelj bo želel, da je zadovoljen, srečen, da živi mirno, da je zdrav in vesel. Prijatelji njegovi tega ne žele, ker ravnajo ravno narobe. Vabijo ga s seboj, da bi se poveselil ž njimi. Dobro, ne rečem, da se dolgočasi ž njimi ali on se tudi napije, zapravlja denar, svoj glas in ljubezen svoje žene. Tega vsega je škoda za par vtipov in malo smehu. Vem, da bodete mislili, da sem domišljjava, da mu neprivoščim razvedrila, da ga hočem spraviti pod svojo komando in tako dalje. Ali stvar je drugačna. Vi ste ž njim par ur skupaj in ne celo življenje a zaradi tega, ker mislite, da ste njegovi prijatelji, nimate pravice jemati mu zdravje, ker ne spi in se ne odpočije, jemati mu spoštovanje svoje žene, ker vi mu dajete priložnost, da se napije, stavljati v nevarnost njegovo dobro ime in njegovo eksistenco, ker se pijan, razume se, ne ponaša tako, da bi zbujal spoštovanje, ampak kakor vsak drug vinjen človek, ravno narobe.“

Obmolnila je malo. Poslušali so jo začudeno in nekdo je rekel skoro porogljivo:

„Torej vi, gospa, trdite, da nismo Ivanu prijatelji?“

„Da, to trdin,“ je rekla ona. „Vsaj ponašate se ne tako, kakor bi mu bili prijatelji. Jaz sem tri dni tukaj in komaj čakam, da bi zopet odšla z možem nazaj v „prognanstvo“, kakor se izražava včasih on. Vi, gospoda, veste, da je najin zakon star še le štiri mesece in da imam zato še posebno pravico pričakovati od svojega moža ljubeznivosti in obzirov. Drugi večer, ko smo prišli semkaj, dogovoril je Ivan z vami mal sestanek. Jaz nisem imela povoda, niti volje, da to zaprečim, ali da s svojo prisotnostjo motim dobro voljo vas vseh. Privoščila sem svojemu možu in vam, da se poveselite in porazgovorite in posebno še zato nisem hotela motiti kakorkoli vaše zabave. Ali pričakovala sem, da bodete imeli tudi vi z menoj nekoliko obzirov, kakor sem jih imela jaz z vami. Če ste prijatelji mojega moža, bi morali biti nekoliko tudi moji prijatelji. Ali ne?“

„Da, gotovo,“ so zatrjevali vsi in zdaj so že slutili kam šiba.

„Vi poznate mojega moža, dobro, ne?“

„O gotovo.“

„Vi veste, da ga ni smeti pustiti samega, če ima malo v glavi?“

Na to vprašanje so vsi molčali.

„O gotovo to veste,“ je nadaljevala ona. „Gotovo ni bilo včeraj prvič, da ste odšli vi ob enajstih, o polnoči, ob eni ali dveh po noči domov. Vem, upam vsaj, da ste rekli tudi Ivanu, naj gre h počitku. Ali on ni šel in vi ste odšli, mislivši si, saj ni otrok! Ali on je otrok, verjemite mi, on je otrok! Vi ste odšli domov, ko ste se dovolj nakratkočasili a on je, kakor pred letom ali dvema leti, začel svoje romanje po kavarnah in beznicah. Imel je nekaj denarja s seboj, uro, prstane. Jaz sem ga čakala doma zelo nestrpljivo, to mi lahko verujete. In ko ga zjutraj ob šestih še ni bilo in dopoldne ob desetih ne in opoldne ne, sem bila tako žalostna in obupana, da sem hotela odpotovati. Samo proč, domov! In skriti se nekam in jokati! Njegova sestra, njegov svak, ki sta bila še od prej vendar kolikor toliko navajena na take stvari, sta me tolažila ali tudi onadva sta bila ogorčena. Končno je prišel ob dveh popoldne domov, blede, kakor smrt, prašen, brez krajcarja, brez ure, brez prstanov. Vi veste to, zato govorim o tem vsem. Odpustila sem mu, ker ga ljubim, vesela sem bila, da se mu ni zgodilo še kaj goršega ali pojмили bodete, da si želim proč od tod, da se bojim vas in vseh njegovih prijateljev, da se bojim, da ne pride pri šolskih oblastih zopet v čisle in da ga ne prestavijo nazaj v glavno mesto.“

Govorila je hitro in kakor v zadregi. Njene oči so postale iskřejše, lica so se ji zardečila in vsa je postala lepša. Njen glas je bil ljubeznjiv in kakor bi prosil odpuščanja za pikre besede, tako je bil včasih nežen in mehek. Resnica, ki jo je povedala je bila trpka ali način, na kateri je rekla vse to, je bil prikupljiv

in njen nasmehljaj ji je nehote osvojil simpatije teh, ki so jo poslušali.

Obmolnila je in potem je hitro stopila k Mirku Sotoškemu, ki se je štel za najboljšega prijatelja Ivanovega, ker je bil prejšnje čase največkrat z njim skupaj in se je podpisal na dve Ivanovi menici za žiranta.

„Ne jezite se na me in oprostite mi!“ je rekla in mu podala roke.

„O, ne jezim se, gospa,“ je rekel in res mu je izginilo iz srca neprijetno čustvo, ki ga je zbudila s svojim pripovedovanjem. „Morda imate prav . . .“

„Gotovo imam prav,“ se je nasmejala. „Vi prijatelji njegovi ste zadovoljni z njim in navdušeni zanj, ker je tiste ure, ko je z vami dovtipen, originalen in ljubeznjiv. Vi ga vidite na pozornici, jaz pa sem z njim za kulisami. In sploh stavlja zakon veliko večje zahteva na oba, na moža in ženo, kakor pa prijateljstvo. Tu je treba mnogo več truda, da se vzdrži medsebojna naklonjenost in medsebojno spoštovanje. Vam je bilo dovelj, da je napravil Ivo par svojih imenitnih vtipov, da je znal piti, peti in veseliti se, da je bil sentimentalni, kadar ste želeli, duhoviti in imeniten. V življenju pa je treba drugih sredstev: Značaja, marljivosti, vztrajnosti, volje in dobrote. Jaz ljubim mojega moža najbolj, kadar je duhoviti, vesel, kadar odkriva najlepša svojstva svojega bogatega uma ali — od samih tort ni moči živeti. Tudi kruha je treba, čisto navadnega, vsakdanjega kruha, navadne, poštene, priproste dobrote, treznosti, filistrskega poštenja in dolgočasne doslednosti. Tega si želim, to zahtevam od njega in samo takrat bo najim zakon srečen, ako si bo s temi lastnostmi zaslužil moje spoštovanje.“

Vrata so se odprla in Ivo je vstopil. Imel je opravka v mestu in zato se je malo zakasnil na ta čajni sestanek, ki za je priredila njegova sestra v svoji hiši zanj in za njegove prijatelje.

Videl je nekoliko osupla lica. Njegova žena je stala naslonjena na klavir in na očeh ji je videl, da je govorila zelo goreče. Pristopila je k njemu in ga pozdravila.

„Ne zameri, pripovedovala sem tvojim prijateljem svoje nazore.“

„Torej vas je oštela?“ se je zasmel glasno.

„Da prav pošteno nas je oštela,“ so pritrdili.

„Tudi tebe sem malo,“ je pripomnila.

„Ona je namreč ideal brez napak,“ je rekel on.

„O, motiš se, tudi svoje napake bi bila povedala, pa ni bilo dovelj časa, ker si prišel ti ravno, ko sem mislila začeti ta odstavek svojega govora.“

„Povej torej.“

„Ne, dragi, dovelj, da moje napake vidiš, zakaj bi še govorila o njih. Da nisem lepa, da nisem mlada, to vidi vsak — a

onih drugih napak — imám jih mnogo — se hočem odvaditi prej, predno jih zapaziš ti!“

„Izvrstno,“ so se smejali prijatelji in skoro so začeli verjeti, da Ivo ni napravil nobene neumnosti, ko se je oženil s to gospodično z dežele, ki notabene niti lepa ni več.

In Mirko Sotoški, ki dozdaj nikdar ni mislil na zakonski jarem, čeravno je bil star že petintrideset let, je imel tisto nič prav čudne sanje. Sanjalo se mu je, da živi, daleč od mesta v krasnem zelenem gorskem kraju. Naokoli hribje pokriti s črnimi šumami, v dolinicah pisana polja in cvetoče livade. Na mali samoti stoji lepa hišica obdana z velikim vrtom. Pred hišo stoji lipa, na dvorišču se košatijo kostanji. Na vrtu zore hruške in jabolka, po gredicah se penja fižol, debele zelnate glave stoje v dolgih vrstah a ob stezicah, posutih z belim peskom diše zadnje jesenske rože. Dvorišče je polno peradi, v hlevu muka kravica, na pragu pred hišo se solnčata pes z mačko a njegova ljubeznjiva in pametna žena hodi po hiši, po dvorišču, po vrtu, pregleduje, pospravlja in poje priproste pesmi zadovoljnega srca. On leži v travi v senci s knjigo v roki ali ne čita. Vedno gleda, gleda vse to naokrog, hribe, vasice v dolini bele ceste in srebrne potoke in svoj mali, mili dom, svoje toplo in mirno gnezdece in lepo mu je v duši in mehko, da bi se razjokal od milega zadovoljstva in prisrčne sreče.

Zunaj na ulici zaporota voz, hripava pesem se zasliši in Mirko Sotoški se prebudi. Prva bleda zora gleda skozi okna. Začudeno si mane oči. Zazdihne, nasmehne se.

„Če ni Ivo neumen, bo lahko srečen!“ zagodrnja na pol zavidljivo in se obrne na drugo stran. Čez par minut je zopet smrčal.

SEMJON:

VITEZ.

Carmen, ljubica nebeska,
naj poljubim te goreče
in objamem bele grudi —
v dar ti Jezusov dam trn.

Kolikrat se je sanjalo
mi o tebi v tujem svetu
v boju pod Jeruzalemom
tam ob grobu Kristovem.

Dolgo, sivo brado nosim
in oči osteklenele
ko sem šel, sem bil mladenič
najkrasnejši v Španiji.

Pel sem ti s kitaro pesmi
trubadurska na jezeru,
kjer zvečer sva se vozila —
solnce je zahajalo.

Carmen, Carmen, zopet solnce
sveti tukaj v srcu mojem —
tvoja okna so zaprta,
ah, odpri ljubezni raj!

Carmen, ljubica nebeška!
Duša moja, jaz te ljubim!
Ti ne več? No, brado sivo
si odrežem še nocoj.

AUGUSTIN STRNIŠA:

O MRAKU.

Tiha pesem plava nad poljano
kakor ptič lahak se dviga v zrak,
misli v daljò silijo neznano
hrepenje v daljò žene moj korak.

Kakor glas zvona prihaja, k meni,
in kot glas zvona odhaja spet;
duh razkošen stvarstvo vse objema
roka trga sredi žitja svet.

Žitje zlatih kron krog nje trepeče
menda se boji za cvet krasan —
zanj ljubezni je srce goreče
mir in srečo svojo dal bi zanj —

Nič ne boj se mlada me ženjica,
saj le veter šumno žitje klone;
le za hip postani mi — ženica
in kraljica pesmi — moje krone!

FRANJO NEUBAUER:

POSLAVLJAJOČI SE MLADOSTI.

Sedaj, ko skoro, skoro boš minila
sedaj si mi najlepše prisvetila,
danica ti, življenja ti pomlad,
ti doba rãdosti in sanj in nad!

Zdaj vidim jasno, kaj si meni bila,
kako življenje vse bi mi sladila,
da si imela ključ do rajskih vrat,
do bajnih vseh prelesti in naslad.

Hudobna si, — prihajaš po slovó,
a v krilo si najlepše se odela,
oči ti žive, lica so vesela.

Nič ti za to ni, da mi je hudó,
da muči me spoznanje trpko, grozno:
„Zakrij oči, zaplakaij, — vse prepozno!“

DAMIR FEIGEL:

IG NIŽIN ČLOVESKE DRUŽBE.

Zamišljeno se je izprehajal po svoji sobi.

Bil je mož petintridesetih let, golega obraza, suhe postave in elastičnih kretenj.

Na vratih njegovega stanovanja je bila nabita posetnica z nasipom „Dragin, privatni detektiv“. Sploh pa je bil znan po mestu le pod imenom: „Sherlok Holmes“.

To njegovo slavo je provzročilo pred nedavnim časom razkritje pravih krivcev pri tatvini na Glavnem trgu, ko so neznaní tatovi okradli zlatarja Goldschmieda. Policija je aretirala že tri osumljene osebe, predpreiskave so bile končane in kmalu se bi imela vršiti obravnava. Slučajno je izvedel še pravočasno Dragin od svoje postrežnice nekaj podatkov, katere ji je kot najstrožjo tajnost zaupala Goldschmiedova dekla v neki sveti jezi na svojo malenkostno gospodinjo, ki si jo je upala nesramno ošteti radi razbitega krožnika. Na podlagi teh novih podatkov so zaprli zla-

tarja in konečno je ta sam priznal, da si je sam izmislil vlom, samo da bi si opomogel iz kritičnega stanja, ker je bil zavarovan proti vlamu.

Od tistega časa je imel Dragin vedno mnogo posla. Zdaj je prišel k njemu kak obrtnik, kateremu je bilo ukradeno kolo, zdaj kak trgovec, kateremu je zmanjkalo blago iz trgovine toda — uspehi Draginovega talenta so izostali, bodisi da so imeli dotičniki miroljubnejše žene, ki niso oštevale za vsako malenkost svojih dekel, bodisi, da ni hotela detektivu ničesar več zaupati njegova postrežnica, ki je prišla v veliko nemilost pri svoji prijateljici radi izdane stroge tajnosti. Ime „Sherlok Holmes“ je vkljub temu ostalo detektivu in posla je imel vedno dovolj.

Mrak je že legal na zemljo, Dragin je pa še vedno stopal gorindol po svoji sobi. Zamišljen je bil v delovanje tajnostje tatiske družbe, ki je že cel teden vznemirjala mestne prebivalce in kradla, kar ji je prišlo pod roke, jestvine, zlatino, vozičke, denar in obleko. Vsak dan je prinesel mestni dnevnik „Nova pošta“ kak nov slučaj, vsa policija je bila na nogah, posebno še, odkar je bila ukradena soprogi nekega višjega policijskega uradnika na javnem trgu ob svitem solncu mošnjiček s petnajstimi kronami.

„Ni drugega izhoda!“ tako je modroval detektiv. „To mora biti dobro organizovana družba prefriganih tatov, katero moram izslediti! To sem dolžan svojemu poklicu in svojemu imenu! Varujte se, neznani zlikovci,“ — in pritem je zagrozil Dragin s pestjo po zraku „varujte se, kajti „Sherlok Holmes“ čuva in je na delu!“

V tem je prinesla postrežnica večerjo iz bližnje gostilne, pogrnila mizo in se hotela odstraniti.

„No, no, kam se Ti pa tako mudi, Katrica? Postoj nekoliko in povej mi kaj novic!“ tako ji je prigovarjal gospodar, delal se brezbriznega, rezal molomarno svojo pečenko, pri tem pa skrbno pazil, da mu ne uide nobena beseda zgovorne ženske, ki mu je svoj čas zagotovila slavo na detektivskem polju.

„Nič posebnega ne vem, gospod Dragin! Toda pač, nekaj sem ravnokar slišala, ko sem čakala, da mi je odrezala kuharica Vašo večerjo. V točarni je sedel prostak-dragonec in pravil svojemu prijatelju izvoščeku, tistemu, ki Vas je pred dobrimi desetimi dnevi peljal na postajo — gotovo se ga še spominjate, brazgotino ima na levem licu, ker je padel lansko leto ob sv. Juriju raz kozla. Vse sem slišala! Pravil je ta dragonec, kako je peljal svojo ljubico — Francika ji je ime — saj jo poznate, za dekle služi pri notarjevih, — včeraj na izprehod, kako sta šla slednjič v neko malo krčmo, kjer še nikdar nista bila, da bi se intimneje pogovarjala. Ta krčma je v starem delu mesta, znana je pod imenom „Pri pagatu“. Večerjala sta, pila tudi, kar naenkrat zapazi Francika, ko je bil čas plačati, da nima več mošnjička. Ukraden ji je bil in sicer v krčmi, ker prej je še imela mošnjiček,

saj je šla sama kupit viržinke za svojega fanta. Francika je morala zastaviti svojo zlato vratno verižico, danes ji je pa domača kuharica morala posoditi 4 K 70 v, da je rešila verižico. Sploh pa je dotična krčma prava beznica, tako se je izrazil dragonec, in da ni imel punici pri sebi, bi vse posekal,

Tako je govorila Katrica, detektivu se je pa večkrat zablskalo oko, ker imel je navodil dovolj, kako in kje pričeti svoje raziskovanje proti neznani tatinski družbi, Koj si je izdelal načrt, podvzival večerjo in odslovil s prazno frazo: „Kaj se hoče, svet je dandanes pokvarjen in hudoben!“ svojo postrežnico.

* * *

Tam, kjer so bile ulice starega mesta najožje, kamor ni pošiljalo solnce nikdar svojih žarkov iz bojazni, da si zamažejo svojo zlato obleko, kamor ni segalo več ne oko postave, ne roka pravice še manj pa darežljivosti in usmiljenja, tam je brlela skozi meglo mala lučica nad vratmi in naznanjala ljudem, da se lahko pokrepčajo „Pri pagatu“ po dovršenem poštenem ali nepoštenem dnevnem delu.

V nizki, zaduhli sobi je sedela naslanjaje se s komolci na mizo natakariča, pred katero je bil razgrnjen star zamazan časopis. Brezdelje jo je skoraj vspavalo in od časa do časa si je morala preganjati z energičnim sunkom zaspanec. Iz temne kuhinje se je pa slišalo enolično žvenketanje kozarcev, katere je umivala dekla.

Vrata na cesto so se odprla in v sobo je stopil mož srednje postave. Globoko na čelo je imel potisnjen klobuk, čegar zunanost je pričala, da je preživel vsaj tri dolge odlomke svojega življenja za kakim grmom. Dlake pod nosom so štrlele na vse mogoče in skoraj nemogoče strani, na zamazani modrikasti suknji je samevala in se dolgočasila rumena krpa, med tem ko so se cvetovi na hlačnicah veselili svojega bratnega življenja in radostno bingljali semtertja.

Sedel je v temni kot, naročil pol litra vina, katero je prinesla natakariča nekako strahoma tujemu, neznanemu gostu, premotril skrbno z očmi celo sobo in se končno zamislil.

Da si je moral vzbuditi novodošli gost v slehernem opazovalcu mnenje o nevarnih grodkih, škodljivih človeškemu imetju, zdravja in v sili tudi življenju, se je skrivalo za to oguljeno suknjo hrabro srce poštenega reporterja, ki si je izbral tako zunanost edino le radi tega, da bo zamogel nemoteno opazovati nočno življenje v beznici, študirati razne nevarne tipe ter opisati vse to v prihodnjem podlistku „Nove pošte“.

„Iz nižin človeške družbe“ to bo podlistek, čitatelji se bodo kar trgali za list. Seveda bo treba naslikati mojstersko razne strasti in razne instinkte.

Tako je delal reporter načrte, veselil se, da je prišel prvi, da bo vsled tega zamogel opazovati vse, kar koli se zgodi v razupiti krčmi in prešteval v duhu že svoj mastni honorar za poučno črtico.

Njegovo bujno časninarsko domišljijo je pa v tem trenutku poklicalo škripanje vrat na realni svet, radovedno so se vstavile njegove oči na došli osebi in srce mu je samega veselja začelo hitreje biti, kajti pravilo mu je, da bo novi gost igral veliko ulogo v njegovem podlistku.

„V sobo je pa tudi stopil mož, ki je prekašal i glede obleke i glede obuvala preoblečenega reporterja. Obleka je imela toliko krp, da se ni dalo spoznati njene prvotne barve in oblike. Luknjčavi slamnik ni bil v nikakšnem soglasju s poznojesenskim časom, pač pa s čevlji, ki so puščali raznim vremenskim izbruhom prost vhod. Okoli črno-sive brade se je pa moral truditi pred dobrim mesecem mizarški vajenec z obličem in z žago, vsaj drugače se ni moglo razlagati raznih njenih nepravilnostij.

Kakor se je prej varala pri reporterju natakariča, tako se je tudi pri tem gostu in ž njo se je varal isto tako tudi reporter sam, ker novo došlec ni bil nikak nepridiprav po poklicu, pač pa je bil — našemljeni detektiv Dragin, ki je hotel na vsak način iztakniti tatinsko družbo v gostilni „Pri pagatu“, kamor ga je nevede poslala bistrournost in zgovornost njegove postrežnice.

Koj pri vstopu je zapazil Dragin sumljivo osebo v kotu, posegečalo ga je nekaj pod tretjim rebrom, pod prilepljeno brado je šinil preko lic zadovoljen nasmeh in prisedel je mrmrajoč nerazumljiv pozdrav v temni kot k reporterju.

Soseda se še nista utegnila temeljito opazovati, ko je stopil v sobo zopet tujec, ki je bil v veliko veselje natakaričino oblečen še precej dostojno. Nosil je celo površnik in trd klobuk. Nastopal je samo zavestno in sigurno, kar je bilo v tej jami razbojnikov nenavaden slučaj. Naročil je kozarec malinovca in prisedel — v kot k neznanima mu osebama.

Detektiva Dragina je že grevalo njegovo ošemljenje, ker je čutil instinktivno, da mora biti to poštena duša, mogoče celo kak tuj detektiv, reporter se je pa jezil v srcu, ker mu je skvaril ta pošteni gost, katerega pač ne more vporabiti v svojem podlistku, celo opazovanje.

No, vsak se je udal slednjič v svojo usodo. Beseda je dala besedo, pomenkovali so se vsi trije o tem in onem, glavni govornik pri tem je bil pa tujec, ker njegova soseda sta pretehtavala vsako besedo, predno sta jo izgovorila, boječ se, da bi izdala svoj „incognito“ s kako nepremišljeno besedo.

Menili so se o vremenu, o draginji, o slabih službah in končno — prišlo je kar samo ob sebi — so že govorili o tatvinah, o strasteh, o zločinih in prestopkih. Tujec je razvijal svoje nazore tako pametno, da mu bi kmalu detektiv že zaupal svoj namen, da ga ni zadrževala v tem prisotnost pravega lumpa

v osebi reporterja, in tudi reporter se je hotel — prejšnja jeza se mu je že razkadila — že parkrat predstaviti tujcu, ki bi mu dal lahko marsikatero dobro idejo za podlistek, toda ni si upal ker bi s tem splašil svojega sumljivega soseda, katerega treba še dobro preštudirati.

Debata se je razvijala čim dalje zanimiveje. Nobeden ni opazil, da se je počasi jela polniti soba.

Tujec je bil zelo zgovoren. Pravil je o svojih doživljajih v Ameriki, ko je bil še sluga pri slavnem ameriškem detektivu Pinkertonu, o spretnosti ameriških tatov, pred katerimi niso varne ne ure, ne prstani in ne denarne listnice. Hop, in že izgine vse v njihove velike žepe.

Detektiv Dragin je verno poslušal, saj je bila to nekaka šola zanj, reporter si je pa naročil še pol litra iz samega navdušenja za svoj novi podlistek. To bo gradivo! To bodo prebirali ljudje!

Ura se je bližala polnoči. Pri raznih mizah se je že razvilo poznočno kričanje in kvartanje. Tupatam so se preekali in vedno je prišla natakaraica mirit ravznete duhove. Tudi dve dekleti sta prisledali zdaj k tej, zdaj k oni mizi z običajnim vabečim nasmehom na obrazu.

Vse to življenje sta opazovala detektiv in reporter, odkar se je odstranil tujec z uljudnim „Oprostita!“ Prvi je premotril vse obraze, vsi so se mu zdeli še precej pošteni, le njegov sosed, ta je moral biti gotovo član neznane tatinske družbe, reporter se je pa čudil, kako trpe pošteni navzoči gostje v svoji sredi tako izgubljeno eksistenco, kakoršna je bil njegov braditi sosed.

„Poličijska ura!“ tako je zaupil gospani krčmar iz kuhinje, „Poličijska ura!“ tako je ponavljala natakaraica od mize do mize.

Detektiv je bil že prej sklenil, da obišče o prvi priliki še enkrat ta brlog, za sedaj je imel dovolj opravila s svojim sosedom, katerega ne bo smel izpustiti izpred oči. Z uspehom svoje ekspedicije je bil popolnoma zadovoljen in hotel plačati. Reporterju se je pa mudilo v uredništvo, da spiše do dveh še name-rani podlistek, in poklical je natakaraico.

Kdo pa naj popiše strah detektiva, ko je zapazil, da mu manjka listnica? Divje je pogledal svojega soseda, toda vstrašil se je preplašenega njegovega obraza, kajti reporter je v tem trenutku tudi opazil, da nima več ure in ne poročnega prstana.

„Tatovi! Meni manjka listnica! 70 K so mi pobrali!“

„Jaz nimam ne ure, ne prstana!“

Tako sta upila v kotu in cela krčma je bila v hipu po koncu.

„Kaj?“

„Potepuha!“

„Kako si upata trditi, da Vama je bilo tu ukradeno?“

„Mi smo sami poštenjaki!“

„70 K še nikoli nisi imel, capin!“

„Ure še nositi ne moreš, ker Ti pade iz cap na tla! Goljuf!“

„Plačati nočeta pijače, ker sta sleparja!“

„Ven ž njima!“

„Nočem imeti opravila s policijo radi dveh prefriganih sleparjev, ki onečaščata mojo pošteno krčmo in osumljata moje poštene goste! Ven ž njima.“

Tako je vrelo po zaduhli sobi, krčmar se je pa najbolj drl.

Še predno se je mogel legitimirati detektiv, še predno je mogel pojasniti reporter svoje stališče, sta že frčala skozi odprta vrata in kdor je le mogel, je pritisnil s krepko pestjo zadnji pozdrav letečima pod rebra, na pleča, na hrbet in glavo. Ogorčeno so se zaprla za njima vrata.

Znotraj v gostilni se pa še ni potolažil vihar. Bobnelo je kakor razburkano morje. Ko so pa zaškripala vrata, sta se zunaj oba pobrala iz jesenskega blata ter jo popihala vsak na svojo stran, boječ se, da jih dohiti še kaka darežljiva roka . . . .

* * *

S trudno glavō in s težkimi kostmi je vstal drugo jutro detektiv Dragin.

Postrežnica mu je prinesla kavo in „Novo pošto“ ter se molče odstranila videč gospodarja tako otožnega. „Je že spet pil, ni čuda, da ga glava boli, saj ima takega mačka, da se zakadi vsak pes vanj“ to si je mislila Katrica pri odhodu.

Hlastno je zagrabil detektiv „Novo pošto“ v nadi, da bo mogoče kako poročilo v njej o kaki novi tatvini.

Oho! Podlistek! „Iz nižin človeške družbe.“ Lepa črtica. Predmestna beznica, vse spominja na včerajšnji dogodek, tu pa . . . . črnobradati potepuh, tat . . . .

„Hahaha!“ in zasmijal se je detektiv tako prisrčno, da se je miza stresla. „Hahaha!“ Jaz tat, postepuh! No, ni slabo! Torej moj sosed, o katerem sem imel tako slabo mnenje, je bil nedolžen reporter! Oba sva ih dobila! Revež, s polomljenimi kostmi je moral pisati po noči še podlistek! Junak! O uri, prstanu pa molči previdno! No in sedaj ga bo še žena radi prstana! Saj pravim, detektiv in reporter morata skupno delovati v blagor človeštva!“

Skoraj pozabil je pri tem detektiv bolečine. Sklenil je, da ne izve živa duša o dogodku iz njegovih ust. Tuji tat, ki ga je okradel, naj le uživa prostost. Da bi se le ne posrečilo redarjem uloviti zvitega tatu, to so bile edine želje njegove, ker slednjič se bi mogoče vendar le izvedelo o veliki blamaži velikega detektiva.

VIT. FEOD. JELENC:

MARICA.

I.

Iza gora blesteči žarki
 razlili so se po poljani,
 upilo jih je polje rodno
 zacveteli rdeči so cvetovi,
 bogato pa je porodilo žito . .

Ah, Marica, tvoje oči so ževki
 ki dušo opajajo bolno
 pogledi tvoji so solnce,
 ki nade obajajo nove.

II.

Pozabil sem mnogo na svetu,
 pozabil veselje, gorje,
 pozabil sem misli visoke,
 in vsa koprnenja, želje!

Pozabil sem mnogo ljubezen,
 lepoto minulih sem dni,
 a da pozabil poljube bi tvoje,
 nikakor mogoče mi ni.

III.

Kakor tih večerni veter,
 ko blesteča hladna rosa,
 kakor lune blede traci,
 ti prišla si v dušo mojo.

Kakor tih večerni veter
 ki otira trudno čelo,
 ko blesteča hladna rosa
 ki opija drobne cvete,

oživel ti si dušo mojo,
 oživel ti si misli moje.

IV.

Zakaj te solze, vzdihni trpki,
 zakaj obrazi žalostno obupani,
 zakaj povsod le žalost, jok?
 Mrtvaški zvon iz lin doni,
 a tihi veter veje po ravnini,
 a sončnih žarkov ni iz neba,
 da bi ogreli ta mrtvaški dom . . .
 Kaj ni nikjer besed prijaznih,
 nikjer ljubezni ni sočutja?
 Vse tiho, mirno ko jesenski dom!
 Zastr je zastor, in nikjer prehoda
 a pred zastorom tem kraljuje — Smrt.
 Nikogar ni, ki zastor bi razgrnil,
 da bi prišli svetlotopli žarki,
 da bi ogreli srca zapuščena
 Nikjer ni luči!
 Zaman vse solze, vzdihni trpki . . .
 Tema povsod, a slonca ni — — —

A. GOMOLICKIJ:

NEŽNA SKRB.

V drugem razredu železniškega vagona sta sedela dva pasazerja: frakarsko oblečen mlad človek z navihanimi brki in starejši, sivolasi gospod.

Stari gospod je s posebno skoro pretirano skrbljivostjo obdajal mladega.

„Vitjo, morali bi sesti od okna proč, tam vleče.“

„Meni to ne škodi“, mu je odgovoril on.

„Vseeno, rajše sedite proč. Sem na moje mesto sedite a jaz grem na vaše.“

„Jaz sedim tu prav dobro . . .“

„Odpustite ali vi ste res trdoglavi in svojega zdravja ne čuvate prav nič. Morda niti ne veste, da v dobri pol uri prižigate že četrto cigareto? To je vendar naravnost prikračevanje življenja.“

Obraz mladega človeka je spreletela senca nezadovoljnosti.

„Vi se od vsega strašite“, je odvrnil. „Saj drugače pušim brez prestanka . . . Zdravnik mi je sam rekel . . .“

Stari gospod se je prestrašil.

„Vi ste bil pri zdravniku, Vitjo?“ je vzkliknil poln skrbi.

„Jaz sem se vedno bal, da bode te oboleli . . .“

„Kakšna bolezen — malo prehladil sem se!“

„Prehladil ste se? Moj Bog nebeški! In potem sedne k oknu! Ne, ne, Vitjo, sem na moje mesto sedite, hitro sedite sem.“

Z očitno nezadovoljnostjo si je premenil mladi človek s svojim starejšim drugom mesto. Zapazivši nejevoljni obraz mladega gospoda, postal je stari gospod naenkrat zelo vznemirjen.

„Vitjo, vi nekako jako žalostno gledate . . . ali vas boli glava?“

„Ne boli.“

„Morda vrat?“

„Tudi ne.“

„Pazite na se, moj dragi! Saj veste, kako lahko uniči človek svoje zdravje. Ali se niste zadel z bokom kam na kakšni vogelj? Ali vas ne bode v boku? Tukaj je ročna lekarna, moj dragi: namažite si bok s terpentinom . . .“

„Ali če vam povem, da me v boku ne zbada nič! Fi!“

„Kaj vam je vroče? Imate vročino? Vitjo, na prvi postaji pokličem zdravnika!“

„Zakaj, vruga, zdravnika? Kaj bi delal pri meni!“ se je razjezil mladi človek.

„Vitjo, vi se razburjate. Imate vznemirjene živce in to je škodljivo.“

„Prosim vas, pustite me že enkrat pri miru, ker ne vem, kaj bom počel! Ne stavim za se! Jaz . . . jaz . . .“

„Vitjo!“ je vzkliknil s prosečim zlasom stari gospod. „Kakor sem rekel: nervi. Tukaj imate valerijanske kapljice . . .“

Vitjo je skočil kvišku, kakor bi ga zbedel z iglo, odpljunil si je, zalopnil z vrati in zletel iz kupeja ven.

Stari gospod je obupano razkrilil roke.

„To je za obupati . . . to je za obupati!“ je zajavkal.

„To je gotovo vaš sin?“ sem vprašal, kajti bil sem od začetka priča njegove nežne skrbljivosti.

Stari gospod je zavrtel z glavo.

„Brat?“

„Tudi brat ne.“

„Torej sorodnik?“

„Niti sin, niti brat, niti sorodnik; niti sem mu boter, niti rojak! Naj vrag vzame vse to!“

„Zakaj torej skrbite tako nežno zanj?“

„Kako ne bi skrbel zanj, ko mi je dolžan dvakrat stotisoč? Če odide predčasno k praočetom, ne bom ugledal od svojega denarja niti kopejke in to je tako gotovo, kakor da ne vidim svojih lastnih ušes . . . Zakaj stoji zunaj na plošini voza? Zunaj piha veter, lahko bi mu škodilo . . .“

In nedokončavši besede in pogledavši izrazito na me, je odšel hitro ven na ploščino.

JANKO LEBAN (NEZVAN):

MOJI GOZDOVI.

Oj temni, krasni vi gozdovi,
Pozdravljam vas stotisočkrat!
Prelépi v vas tekó mi dnovi,
Miline polni in naslád!

Ležečemu v mahovju. knjiga
Vedri mi srce in duhá
In čuvstev v srcu sto mi vžiga,
Da sólza v óku lesketá.

Ko solnčni žar zemljó pripeka,
Zavetje dá mi gozd hladán,
Tu ovetja vonj krepčá človeka,
Počitek gozd mi dá mirán.

V omámici okó zatisnem
In čutom vdam se v polusnú,
A kmalu se zbudim, zavrisnem,
Čul sem korak — vem, kdo je tu . .

Drevesa tájnostno šumijo,
Pozorno slušan njih šepét,
A z drevja ptice se glasijo,
Okó mi miče pester cvet.

Približa ljubica se moja,
Potegnem k sebi jo ljubó,
Poljubčkov dajem ji brez broja,
Na srce stiskam jo gorkó . . .

Tu zopet jagoda me vabi,
Studenec nudi mi napój,
Tu človek bol in žal pozabi,
Kraljuje v gozdu svet pokój.

Li niso krasni taki dnovi?
Srečnejši ni od mene car!
Oj lepi, temni vi gozdovi,
Jaz ne pozabim vas nikdár!

KSENIJ VERIN:

POVEST O TUJINI.

Malo zemlje imamo, a ta zemlja nam je mati. Vidi nas, kako jo ljubimo v potu obraza in ve, koliko upov ji izročimo na pomlad in zato nam je dobra. Blagor mu in srečen, ki ne zgubi te ljubezni . . . "

Take besede nam je govoril stari Plotar, ko smo hodili ob pomladnih popoldnevih mimo njegove kočice v vaško šolo.

Iz naših oči mu je ob takih prilikah pogledalo začudenje nasproti in starec je zapazil to in začel je drugače.

„Čakajte deca,“ je rekel, „povem vam povest in zapomnite si jo. Ako je ne boste zdaj do cela umeli, pride mogoče čas, ko se zmislite nanjo in vam bo umevna.

— Živel je nekoč oče, ki je imel malo kočice in kos polja. In da si je bil ubog, živel je zadovoljno in srečno s svojo ženo in sinom edincem.

Ko je prihajala pomlad v deželo in so zazelenele trate in je v gozdu tajnostno zašumelo, tedaj so se vzdramile tudi njive in zaklicale so po nadah — stoterih zrnih. Ta klic so začuli pomlad za pomladjo tudi oče, mati in sin v mali kočici in veselje je vstalo v njih srcih. Prišli so na njivo in izročili so ji svoje upanje — pogoj življenja.

Za pomladjo je prihajalo poletje z žarkim solncem in kreplnim dežjem in njive so bile veselje očem, a ko je prihajala za poletjem jesen, hodili so na njivo in srca so jim drhtela hvaležnosti in globoke ljubezni do zemljice matere.

Tako leto za letom do osemnajstega življenjskega leta sina edinca.

Osemnajst let mu je bilo, ko je plula pomlad nad dolom in so zelenele trate, gozdovi šumeli in njive klicale. Tedaj je začutil sin v svojem srcu hrepenenje kot nikdar poprej, da bi odšel v daljo, ki se razprostira tam za gorami lepa in vabljiva.

Stopil je pred očeta in mu povedal s tresočim glasom:

„Oče, glejte cesta, ki pelje mimo naše njive, mi je slednjo pomlad govorila nekaj tako vabečega, a nisem razumel njene govornice do letos. Ko sem te dneve začutil spet njeno vabjenje mi je vzdrhtelo srce krepnenja, ker slišal sem povesti o dalji, kjer sijajo solnce vse bolj svetlo in budi vse bolj pestre cvetove iz grudi matere zemlje. In cesta mi je šepetala o sreči, ki se smeji ljudem tam tako prijazno. Oh oče, v dalji bi rad, v daljo . . . “

Milo je pogledal oče sina, ker ljubil ga je kot zenico svojega očesa in bal se je trenutka, ki bi mu ga utegnil odvesti.

„Moj sin — mu je rekel — tudi mene je vabila cesta in mojega očeta in njegove prednike. A niso je poslušali oni in jaz se ji nisem odzval in nismo se kesali. Sreča nam je sijala tukaj — —“

„Oh oče, mene kliče, tako vabljivo kliče, je viknil sin in v tem glasu je bilo nekaj, čemur se oče ni mogel ustavljati. Blagoslovil je torej sina na pot in mati ga je med solzami pred odhodom prekrizala.

Pomladno jutro je vstajalo izza gor in solnčni žarki, ki so silili čez vrhove, so se liki vabeči prsti sreče razlili čez polja, ko je stopil sin edinec na belo cesto in korakal z veselim srcem proti daljini. V sanjah jo je gledal vso jasno in veselja polno in hrepenenje mu je rastle ob vsakem koraku: „Še en dan pojdem, še eno uro in dalja me objame z vso svojo srečo in veseljem.“

Prišel je v daljo in čudno mu je postalo pri srcu. Vse ono hrepenenje se mu je spremenilo v nekaj težko tesnega in sanje o lepi dalji so postajale nekam meglene —

Živel je v dalji in prešel je dan in meseci so šli in prišla so leta. In kaj so mu prinesli dnevi, meseci in leta? Hrepenenje, ono nevtušno, je izginilo in sanje so se razblinile, a zakrohotalo so se sinu edincu prevare tako pošastno ter stegnile svoje koščonomrzone roke po njem ter ga pritisnile neusmiljeno trdo k tlom.

I ko je stal tako pritisnjen k tlom brez moči in brez veselja, se mu je izvil iz prsi bolesten vzdih:

„Tujina ti ubijaš!“

Ob tem vzdihu polnem bridkega razočaranja, pa je začutil sin edinec klic rodne zemlje, ki je bil ljubeč in vse odpuščajoč. Poslušal ga je in z mržnjo do tujine se je vrnil v rodne kraje.

Vrnil se in je zaplakal. Hrepeneče ga je pozdravilo polje, ki ni bilo obdelano, dasi je plulo poletje nad njim, in hrepeneče ga je vsprejela hiša, dasi je bila zaprta. Rekli so mu: Umrla ti je mati in potem je umrl oče. Ko je umiral je napravil oporoko: „Hiša naj bo zaprta in polje naj stoji neobdelano, da bo klicalo in vabilo sina iz dalje tev mu vrne prevaranmu srečo — —“

Vrnil sem se sin edinec in na zemlji mojih očetov se mi je nasmehnila sreča — —“

Tako je končal povest in mi smo ga spet začudeno pogledali. On pa se je nasmehnil in ves prijazen nam je rekel: „Vidim, ni še za vas ta povest, deca. A kakor sem omenil, pridejo dnevi in spomnite se nanjo in jo boste razumeli.“

* * *

V dalji živim zdaj in često se spominjam lepših dni zorne mladosti in povesti starega Plotarja in težko mi postane pri srcu. Dalja, dalja, kaj napraviš z menoj?

SEMJON.

BALADA.

Ej, sneg mi prši, in sani lete,
in v srcu se mojem viharji pođe —
v visokem topolu, ki poln je vran,
lovi se, medli še zimski dan!

Ti dušica tamkaj kraljica boš
na knežjem balu sred svežih rož —
čeprav bode sever bril ličeca ti,
pomisli pa, da kraljičica si.

Oj, kje je, oj, kje, prekrasna noč
zvezdic vladarica kakor nekoč,
oj, kje je ljubice belkasti šal,
da peljeva se na knežji bal?

Čeprav bodo zvezde lesteneč tvoj,
čeprav bom samo jaz plesal s teboj...
Oj, v srcu se mojem viharji pođe,
po polji neskončnem sani mi drče.

SMEŠNICE.

V dobi humanite.

Ravnatelj: „Bili ste sedaj
pet let frekventant naše kaznilnice.
Kako ste bili zadovolj voljen?“

Kaznilec: „Hvala, gospod
ravnatelj, sem popolnoma zadovoljen.
Ne bodem tudi pozabil Vaš
etablissement v svojih krogih naj-
topleje priporočati.“

Čedalje slabši.

„Ja — ja, ljub moj gospod, če-
dalje so slabši kšefti; odkar so
po mestu asfaltovi hodniki, ne
trgajo ljudje črevljev.“

„Pa vzemite slabši usnje.“

„Ker pa slabšega še ni.“

UGANKE.

Razpisujemo danes

deseti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve saj se določijo najkasneje do 15. oktobra. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ v PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.

Cene 50:

1. I. Řiha: soha *Morska vila* (po sliki).
2. B. Vošnjak: *Na razsvitu* (krasno vezana knjiga).
3. *Pogled na Trst* (slika v okvirju).
4. *Kadilna garnitura*.
5. *Bajke in povesti o Gorjancih* (krasno vezana knjiga).
6. *Majolična košarica za cvetlice*.
- 7.—8. *Posode za kavo* (tri skudelice in krožniki z napisom: Vydrova žitna kava).

98. Uganka.

M. J. Črni vrh.

Najprej je bila ona
potem je postal iz nje on,
iz njega je spet postala ona
in potem nikdar več on.

99. Uganka.

Pusiški v Gorici.

Jaz zidano sem mesto,
Bošnjaki me poznajo;
a kuharice često
me v kuhinjah imajo.

100. Uganka.

M. L. Grobelnik, Celje.

Nekdo je dobil stavo, ker je
druge prepričal, da je polovica od
88 — nič. Kako je to dokazal?

101. Računska uganka.

Josipina Pišlar, Vrhnika.

Oče in mati sta imela šest si-
nov. Vsak sin je imel eno sestro.
Ko so si sinovi po svetu služili
kruha, jim je ena sestra umrla.
Koliko sester je še ostalo?

Rešitev ugank v 9. številu.

84. Papir, črnilo in pisar. 85. Lok, kol. 86. Sedem je črk pri be-
sedi nobeden, vzameš „nob“ proč, ostane ti eden. 87. Slovenski pesnik
dr. France Prešern. 89. Pet-er. 90. Ti beseda, sladka domovina, ne pri-
deš več mi iz spomina.

88. Rudeče rože.

Tako si lepa ljuba, nocoj,
ko lilija vsa bela
in vsa brezskrbno vesela,
a meni je težko nocoj.

Tako si lepa, ljuba, nocoj!
Krog tebe moleduje
in se ti prilizuje
gizdavih blazirancev roj.

In vsem se prijazno smehljaš;
a kar si ljubila,
si že pozabila
in mene več ne poznaš.

A. Gradnik.

Dobitki devetega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. *Dekoratívna soha*: Fran Brežnik, c. kr. gimnazijski ravnatelj v Rudolfovem,
2. *Alexandrov: Pesmi in romance* (knjiga): Roza Luževič, hči posest. Slance pri Štoreh.
3. *Toiletna skrinjica*: Marija Schweiger, učiteljica, Dolenjavas pri Ribnici.
4. *Pogled na Beljak* (slika): Jos. Šoštarič, restavrant, Volosko.
5. *A. Aškerc: Tisoč in ena noč* (knjiga): Jos. Srebrnič, mizar, Solkan št. 316.
6. *Jardiniera*: Marija Črepinšek, sopr. poštnega slugi, Gaberje pri Celju.
7. *Posode za kavo*: Marija Žemva, Kurjivas, p. Jesenice-Fužine.
8. *Posode za kavo*: Jurij Šancin, Škedenj pri Trstu št. 7.

VSEBINA: UNILIJ: Prijatelju. — VASILJ ŠTEFANIK: Novica. — FILEMON: Gazela neodkrite ljubezni. — ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK: Ivo in njegova žena. — SEMJON: Vitez. — AUG. STRNIŠA: O mraku. — FR. NEUBAUER: Poslavljaljoči se mladosti. — DAMIR FEIGL: In nižin človeške družbe. — VIT. FEOD. JELENC: Marica. — A. GOMOLICKIJ: Nežna skrb. — JANKO LEBAN: Moji gozdovi. — KSENIJ VERIN: Po-
vest o tujini. — SEMJON: Balada. — Smešnice. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

Poštni nasveti in predpisi

našim p. n. odjemalcem.

Na naročilno dopisnico napišite razločno in čitljivo svoj naslov in zadnjo pošto. Naročila izvršujemo pravilno na dan, kateri jih prejmemo. Le v slučaju premnogih naročil se pošiljatev zadrži dva največ tri dni.

Razpošljemo na dan primerno 1000 kosov 5 kilogramskih vrečic „Vydrovke“ in zabojčkov drugih naših izdelkov. Poštna expositura, zavedena v sami tovarni, peča se le s prejemanjem in daljšo odpremo naših pošiljk, koje se ji dodajo v popolnoma čistih zavitkih. Poštni vozovi odvažajo iste na pražke železniške postaje. Pošta sama pa z zaupanim ji blagom posebno oprezno ne ravna. Mnogo pošiljk, ki so bile polite, pomaščene i. t. d. se skazi, vsled česar je potrebno, da pozna naročnik vsaj najvažnejše, deloma prenovljene poštne predpise, glede dodaje in prejema redno došlih in poškodovanih pošiljk.

Navadno se vsaka poštna pošiljka naslovljencu ali postavi na dom, ali pa se mu samo avizira. V drugem slučaju se mu pošlje spremnica in naslovljenec mora pošiljko na pošti čimprej prevzeti.

Pri dodaji pošiljatev brez povzjetja, ali spremnice (pri aviziranju) je upravičen isto prevzeti le naslovljenec, ali pa njegov pooblaščenec. Pri odsotnosti istih dorasli član družine, sluga, služkinja. Se pa li tudi od teh nikdo ne najde pa tudi stanovalec, ali pa domovnik.

Vpoštevati pa je, da morajo biti iste osebe pismonošu znane, in ako naslovljenec na poštnem uradu podobno dodajo ni prepovedal.

Pošiljko s povzjetjem ali tako spremnico pa sme prevzeti le naslovljenec, njegov pooblaščenec in odrasli član družine.

Za dostavljenje zavitka naše žitne kave na dom se plača . . . . . 10 v.

Za aviziranje (oddajo spremnice) . . . . . 4 v.

V pristojbini ni razločka je li bila pošiljatev postavljena na dom ali avizirana v kraju pošte, ali po poštnem selu v kraju izven pošte. Po deželnem poštnem selu avizirana pošiljatev, katera se ni takoj dvignila, se, kakor je ravno mogoče prinese drugi dan na dom, za kar se pa plača pristojbine . . . . . 6 v.

Imenovano pristojbino se sme le za v resnici izvršeno službo zahtevati.

Avizirana pošiljatev se ima v dveh dneh na pošti dvigniti, sicer bi moral naslovljenec plačati tako imenovano skladnino za dan . . . . . 5 v.

Pri poštah, kjer ni uradno zavedeno, da bi se pošiljke donašale na dom, se mora adresat, ki hoče, da bi se mu ista vendar prinesla, glede pristojbine z vodjo pošte dogovoriti sam.

Doba, v kateri se mora pošiljatev prevzeti je 7 dni, neštveši nedelje in praznikov. Po preteku tega časa nam pošta naznani, da se pošiljka ni prevzela.

Pri sprejemu pošiljke je treba posebne pozornosti. Ako pride naša pošiljatev v takem stanju, ki je videti na prvi pogled, da se je lahko kaj kave zgubilo, ali ako je poškodovana drugače (polita, mastna i. t. d.) jo ne sprejmite, ampak napišite na drugo stran spremnice: „Ne sprejemem, ker je poškodovana“ I. I.

Naroči lo.

Pošiljanje.

Oddaja ali aviziranje pošiljke.

Kdo je upravičen sprejeti pošiljko.

Pristojbine :

a) za dostavljenje
b) za aviziranje.

c) skladnina.

Rok dvignjenja avizirane pošiljke.

Pozonorst pri sprejemu pošiljke in nastop pri vrnitvi.

Gospodinje, kaj še niste, poskusile?

„Vydrovko“ poznate vse, kaj ne? Opravlja Vam gotovo dobro službo in Ve ste je že navajene. Vzemimo samo to okolnost, da, kolikor več „Vydrovke“ mi raz prodamo, toliko manj pride zamorske bobove kave k nam in gotovo nam ne zamerite, ako razširjamo domači izdelek, pri čem imate zaslugo Ve, razumne gospodinje in matere.

Juhni pridatek ste že imeli? Vsako juho poboljša ter ji da prijeten duh. Zastonsko pripovedovanje, poskusiti se mora. Je to čisti rastlinski izvleček.

Juhne konzerve oziroma Vydrove juhe. Lonček vrele vode, žlica tega našega dobrega izdelka in za 5 minut kadeča se juha. Poskusite, po zimi pride vsakemu prav. Posku-

site jo dati možu za južino dopoldne ali zvečer. Veselje boste imeli kako bode dišala.

A naši oblati! Imate svatbo, krst, žegnanje, ali kakšno drugo slavno gostijo. Dajte na mizo Vydrove maslence. Namesto vseh drugih sladštic. A naročite jih več, kajti predno se nade, bode po zalogi. Tako so dobri! Dajte tja tudi naše „Desert“ oblate, polnjene z medenim kremom, ali pa „Delikateske“ sadnega vkusa. Pozor! A kaj boste čakali samo na slavnost. Dajte naše oblato vsaj ob nedeljah na mizo. Je to v resnici delikatni prigrizek.

Sedaj v dobi hladnih dni pridate **malinovi grog**. Že iz svežih letošnjih malin. Naročite si jedno steklenico. Je to izvrstna pijača. In kako hitro je pripravljena! Steklenica vroče vode, 3–4 žličice pravega malinov. groga notri in nekoliko koščkov sladkorja. Vsakega gosta pogostite s tem hitro in izborno. Za prigrizek pa pridate naše oblato, kaj ne?

„**Buchtin**“ je dišava za pecivo. Prašek. Prihranite si stem, gospodinje, posebno na deželi nepotrebno iskanje vsakovrstnih dišav, katerih včasih trgovci niti nima. A buhtelni dišijo!

Šumeči bonboni so sicer izdelek poletni, namenjen za vroče dni, gasijo pa žejo tudi po zimi preizobno. Imamo odjemalce, ki so abstinenti ter nadomeščajo vino in pivo le z našimi bonboni. So tudi sicer domače zdravilo, ako na pr. boli glava, posebno dobro učinkujejo tudi pri želodčnih slabostih.

Naša gorčica, nedavno zavedena v trgovino, je z ozirom na do sedaj došla mnenja jako dobri izdelek. Poskusite jo pridate k mesu namesto omake.

je res veselje. **Zadna je naša otroška moka.** To je izdelek za najmanjše in najmlajše Vydrovce za prihrano. Naveli smo že, da jim diši, da Glede cene in zavijanja je pristopna vsem vrstam. Gotovo jo poskusi vsaka mamica.

==== Genik naših izdelkov. ====

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečicah poštne prosta 5 kg	K 4'50
Otroška moka 1 kg. škatljica	„ 2'40
Juhne konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) posamezni zavitek à 1/2 kg.	„ 1'50
Tudi 1 kg vseh vrst po 200 gr	„ 3'—
Juhni pridatek 1 steklenica 1/2 kg	„ 3'—
Šumeči bonbon „Ambo“ in tudi s „sidrom“ zavitek 50 kmd.	„ 2'—
Malinovi grog	„ 2'—
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 kmd.	„ 3'—
„ Delikateski zavitek s 50 kmd.	„ 2'50
Masleni oblati zavitek s 25 kmd.	„ 2'—
„Buhtin“ v 1/4 kilogramskih stekleničicah	„ 1'—
Gorčica po francoskem i kremškem načinu po 1/4 kg po 80 h	
Pošiljke od K 6'— (razun kave) posiljamo poštne prosto.	
Za poskušnjo kolekcija vseh naših izdelkov K 3'50 in poštino.	